

Heimsbúskapurinn ekki nervaður av Golfkrígunum

— men nógu menningarland sera illa fyri

Tað eru ekki tekin til, at heimsbúskapurinn fer at verða stórvægis nervaður av krígunum í Golfnum. Hesa niðurstøðu koma politiskir og búskaparlígr leiðarar til, sum í hesum døgum eru savnaðir í Sveits at viðgera búskaparlígu støðuna í heiminum, nú kríggj er í Golfnum.

Verður kríggjð bara at fegna um Irak og Kuwait sum higartil og fer tað ikki at vara ov leingi, so halda búskaparfólk, at heimurin fer at sleppa undan eini búskaparlígrar kreppu.

Men fyri einstøk lond hevur kríggjð sera álvars-lígar avleiðingar. Eitt nú fyri fleiri av londunum í

krígssøkinum og menningarlondum sum heild. Olju-prísirnir eru hækkaðir og tað merkja hesi lond. Londini í fjareystri, sum hava fingið stórar inntøk-ur frá fólk, sum hava arbeitt í Miðeystri, hava nú mist hesar inntøk og tað merkist skjótt á penga-punginum.

Hóast talan ikki er um eitt búskaparlígt kríggj, so er kortini heldur talan um eitt »goymslukríggj«. Lester Thurow professari við teknologiska stovnin í amerikanska statinum Massachusetts sigur við eitt danskt blað, at rokningin fyri kríggjð fer at koma eftir krígsslok, tá USA og tess sameindu skulu til at gera av,

hvussu nógv av mistu og oyðilagdu hernaðarútgerðini tey ynskja at endurnýggja. Og hetta fer í stóran mun at verða tengt at gongdini í Sovjetsamveldinum.

Sum heild bera figgjarfrøðingar og politikarar meiri ótta fyri psykologisku ávirkanini av krígunum í Golfnum. Hvussu henda ávirkanin verður á bæði brúkarar og vinnulívið.

Á fundinum í Sveits varð nógv tosað um støðuna í Eystureuropa og Sovjetsamveldinum. Tað er greitt, at hýrurin var ikki eins góður sum fyri einum ári síðani, tá múrarnir fullu og tey fyrstu tek-nini vóru til kollveltandi

broytingar í táverandi kommunistiska heiminum.

Enn er langt á mál í hesum partinum av heiminum og figgjarfrøðingar dylja ikki fyri, at teir eru ivasamir um støðuna í Sovjetsamveldinum, eitt nú orsakað av hendingunum í baltisku londunum.

Sovjettisku umboðini segdu, at tørvur er á hjálp og at visa tol.

Umboðini fyri eystur-europeisku londini vísu á, at møguleikar teirra at taka imóti iløgum úr vesturheiminum eru avmarkaðir. Stórus tørvur er á privatiseringum fyri at kunna stovnsseta ein marknaðarbúskap.

Tosa nú aftur um felags EF-verju

Hóast Golfkríggjð tekur ein stóran part av tíðini hjá leiðarunum í londum sum Fraklandi og Týsklandi, so er tó tíð eftir til at viðgera framtíðina hjá EF-felagsskapinum. Golfkríggjð hevur so eisini skundað undir ynskið millum ávis EF-lond, at felagsskapurin í framtíðini eigur at hava sín egna verjupolitikk, tiskil eisini sín egna her.

Frakland og Týskland hava nú skotið upp, at spurningurin um ein felags verjupolitikk verður tengdur upp í alt kjakið um eina EF-unión. Hetta tó uppá longri sikt. Uppskotið varð sett fram mánadagin á einum fundi í EF-ráðnum við luttøku av uttanríkisráðharrunum í EF.

Sambært uppskotinum skal eitt verjussamarbeiði vera ein natúrligur partur av einum felags uttanríkis- og trygdarpolitikki í EF.

Nakað varð tosað um EF-uniónina á fundinum. Meirilutin av limalondunum var samdur um, at tað í ávisum før-um skal kunna atkvøðast um uttanríkis- og trygdarpolitiskar spurningar í EF, men hesum vísir Danmark avgjørt aftur. Hóast danski uttanríkisráðharrin í nógvum er samdur við sínar starvsfelagar í EF, so er ikki meiriluti í danska fólkatinginum fyri at geva EF avgerðarrættin í uttanríkis- og ella trygdarpolitiskum spurningum.

EF letur matvøru-hjálp til palestínarar

EF hevur samtykt at lata palestínarum í teimum hersestu økjum, í Sýrlandi, Jordan og í Libanon matvøruhjálp fyri meira enn 200 mill. kr. Hetta verður gjørt fyri at visa tí palestínska fólknum solidaritet í hesum tíðum, har júst palestínarar tykjast at vera størstu tapararnir í Golfkrígunum.

Serliga í teimum hersestu økjum er støð-

an hjá palestínarum ring. Ísraelska stjórnnin hevur nú kravt útgonguforboð fyri palestínarar í skjótt triggjar vikur, og hetta hevur havt sera álvars-lígar fylgjur fyri fólkíð har. Eitt er tað, at tey sleppa ikki til arbeiðis. Nakað annað er, at tey sleppa ikki heldur út at keypa sær mat. Tað er m.a. hetta, sum EF nú vil bota um.

ST-aðalskrivarin áttalar teir sameindu

Herfyri gjørdur flogfer hjá teimum sameindu álop á fleiri jordanskar tangabilar á markinum millum Irak og Jordan. Fýra jordanskir bilferarar og ein egyptari doyðu undir álopinum. Jordan hevur harðliga mótmælt hesum álopi, sum tað sigur er á sivil-an oljuflutning og einki hevur við Golfkríggjð at gera. Jordanarar siga seg eiga nógvan pening til góðar í Irak, og at irakar gjalda skuldina aftur við at lata jordananum olju.

Men hesum hava teir sameindu ilt við at trúgva. Teir vilja vera við, at talan er um

flutning av hernaðarútgerð. Tað hevur eisini verið frammi, at talan er um flutning av Scudrakettum úr Irak til Jordan. Irakarar vilja á henda hátt goyma og verja sínar rakettir móti álopinum í Irak.

Hesum vísa jordananar aftur og nú hevur eisini ST-aðalskrivarin sent eitt harðligt mótmæli til USA og teir sameindu um seinastu hendingina, har fýra jordananar lótu lív. Teir sameindu hava svarað aftur, at talan er um hernaðarlígan flutning.

Danski skattaborgarin sviður fyri stórtapum hjá peningastovnum

Tap uppá fleiri milliardir hjá peningastovnum og kreditfeløgum fara at kosta hvørjum einstøkum donskum skattaborgara 5000 kr.

— Kreditfeløg og peningastovnar senda bara rokningina fyri stóru tap teirra viðari til borgararnar, so her er talan um einki minni enn umfordeiling, sigur danski figgjarfrøðingurin Finn Østrup við blaðið Det Fri Aktuelt.

Hóast bankar og kreditfeløg hava mist fleiri milliardir krónur í fjør, so merkir tað sum so ikki, at tey missa peningin. Í veruleikanum eru tað skattaborgarnir, sum gjalda gildið.

Bæði kreditfeløg og bankar draga nevnliga tapini frá í skattinum. Samstundis koma kundarnir at gjalda sín part sum hækkanði útreiðslur og rentur.

Metingar vísa, at tapini

hjá bankunum og kreditfeløgnum í 1990 eru uppá 17 mia. krónur. Hetta merkir, at teir 3,5 mill. skattaborgararnir í Danmark hvør skulu gjalda 5000 kr. meira í skatti.

Ein partur av tapinum stavar frá størstu figgjar-gøluni í søgu Danmarks, nevnliga »Nordisk Fjer«, sum herfyri fór á heysin eftir at leiðslan hevði svi-kað fyri fleiri hundrad milli-ónir kr.

Ein stórus partur av tapinum stava frá lánunum, sum eru givin eftir 1905.

Tað er ymiskt, hvussu verður mett um, hvør hevur ábyrgdina av hesum stóru tapum.

Ein teirra, sum leggur alla skyldina á peningastovnar, er figgjarfrøðingurin Finn Østrup. Hann sigur, at í teimum góðu árunum fram til 1986 vóru peningastovnararnir sera ágangandi í út-lánspolitikkinum við stór-

um heilsíðulýsingum fyri at fáa fólk at læna pengar. Tann stóra kappingin hevði við sær, at peningastovnararnir ikki vóru nógv varnir.

— Tað er helst rætt sum bankarnir siga, at eingin kundi siga hvussu avleið-ingarnar fóru at vera av tí konjunkturiðurgongd, sum tók seg upp 1986, men stóru prísbroyingar-nar á íbúðarmarknaðinum síðani byrjanina av 1970-unum áttu at fingið bankarnar at vist stórri varsemi, sigur Finn Østrup við Det Fri Aktuelt.

Aðrir figgjarfrøðingar vilja vera við, at serliga kreditfeløgini, sum í 1990

hava mist 9 mia. kr., kundu vist stórri varsemi. Teir halda tað nú vera uppá tíðina við politiskari upplýgging í lánpolitikk-in hjá kreditfeløgnum. Viðvíkjandi bankunum verður sagt, at hesir nú hava havt metstór undir-skot í tvey ár á rað, og heldur hetta fram, so eig-ur samfelagið at umhugsa upplýgging í lánpolitikk-in.

So stór tap er ikki bara ein sak millum bankarnar og partabævaiegarnar. Landskassin missir sera stórar upphæddir, og hinir kundarnir verða raktir av hægri rentum.